

V. RUOKIO „PER EUROPAŲ...“

Autorius pavadina savo knygą dviejų mėnesių kelionės įspūdžiais, kurių jis prisirinko Italijoje, Afrikoje, Prancūzijoje, Anglijoje, Belgijoje, Olandijoje ir Vokietijoje. Nuo turisto kelionės aprašymų Ruokio knyga skiriasi tuo, kad jos autorius turėjo specialų mokslinį tikslą — dirvožemį tyrinėti. Dėl to visose aprašomose kelionėse jo akys daugiausia atkreiptos į žemę ir jos sudėtį. Apie ją nenusimanau, bet perskaitęs knygą pagailavau, kad nesu gamtininkas, tikslųjų mokslų mėgėjas, grynai... stiliaus reikalams. Autoriaus profesija, atrodo, atsiliepus ir jo stiliui. Su mikroskopiniu tikslumu, kokio reikalauja egzaktinis mokslas, autorius yra pastabus ir sykiu lakoniškas. Antai, vienas pavyzdys teparodo, kaip jis moka teisingai ir trumpai sintetiškai charakterizuoti Nūrnbergo visą miestą: „Bavarijos lygumoje Nūrnberg'as žiūri į mus siauručiais viduramžių nameliais ir paskutinio statymo rūmais“ (9 p.). O kai reikia, jis moka daug daugiau analitiškai pastebėti charakteringumą vienam smėlio grūdelyje, gulėdamas ant jūros kranto.

Su tiksliau pastabumu mokslininkas gauna sujungti ir atgaminamąją vaizduotę. Kaip Ruokis puikiai atkuria Italijos ežerų ar kalnų geneologiją! Nors į mokyklinę chrestomatiją dėk!

... Sudrebėjo apylinkė. Sulingavo kietos uolos. Drebėjimo ratai nubėgo neišpasakytu greitumu judinti ramiai tūnojusių uolų. Susiūbavo žaliomis giriomis apaugę plotai, trūko medžių šaknys, neišlaikydamos liemens inercijos. Pajutę, kaip visada pastovi, rami žemė siūbuoja po kojų, gyvuliai nustojo vilties, pametė protą. Kam tik tarnavo jausmai, lėkė, kur akys neša. Netvirtai tūnojusios kalnų dalys atitrūko, ritosi greitėdamos žemyn, malė kitas uolas ir daužėsi pačios į skeveldras. Pribyrėjo upės akmenų, žemės. Apačioj vanduo nuseko, viršuj vis kėlėsi, kėlėsi, tapo slėnio kūdra, bet naujas pylimas neišlaikė skystosios sienos spyrimo, trūko, o milžiniškos vandens masės šoko kriokdamos sausan slėnin, rové medžius, skandino netikėtai užkluptus gyvulius. Kada drebėjimo bangos nutilo, apylinkė tapo kitoniška. Gili, kvadratiniais kilometrais seikėjama dauba atsivėrė, kur dabar Bracciano ežeras (115 p.).

Pasakoja ne trafaretiškais sakiniais. Autoriaus nepažystu, bet stilius rodo, kad jo esama savarankiškos asmenybės, norinčios ir mokačios pasakyti savaip, originaliai, kūrybiškai, ypačiai metonimiškai, su humoro atšvaistom. Dėl to visas veikalas įdomu skaityti jau vien dėl stiliaus, nes fabulos čia nėra, stilių gadina nebent tik sintaksinės ar rašybinės klaidos: pavylioja, ginklotas, įlysti ir pan., ypačiai dažnai pasitaikanti konstrukcija su tokiu įnagininku — „jaučiame ir patį miestą lietuviškesniu“ (7 p.).

Į aprašymus įpinta ir samprotavimų. Jie liečia daugiausia moralinius, tautinius ir religinius klausimus. Ir čia autoriaus mintys ne iš kitų pasiskolintos, bet paties išgyventos, dėl to išreikštos originalia forma ir argumentacija. Daug nuoširdumo ypačiai Lourdo aprašymuos. Tai beveik poetiška religijos apologija!

Nuoširdus paskatinimas į prigimtinių natūralumą, į lietuviškumą ir humaniškumą, kuriuos vainikuotų praktikuojama religija, veikalą daro ir idėjiniu atžvilgiu itin vertingą mūsų dienoms.

Prof. V. Ruokis: *Per Europą ir Afrikos kraštą*. Žinijos leid. Kaunas, 1933, 404 p. 4,50 lt.